

TEKNOLOGIAN TARI- NANKERTOJAT KATSOI- VAT SISÄÄN JA ULOS SHOT WASHINGTONISSA 17.–21.10.2007

Tiina Männistö-Funk

Vuonna 1958 perustettu Society for the History of Technology (SHOT) aloitti viisikymmenvuotisen taipaleensa juhlinnan vuoden etujassa, lokakuun puolivälin konferenssissaan, joka tänä vuonna pidettiin Washingtonissa. Juhlinta jatkuu ensi vuoden konferenssissa Lissabonissa. 50-vuotisjuhlateema on nimetty otsikolla *Looking Back/Looking Beyond*, josta Washingtonin konferenssin oli määrää keskittyä erityisesti menneen kertaamiseen ja Lissabonin konferenssin tulevaisuuden tarkasteluun.

Onneksi muistelu pysyi Washingtonissa suhteellisen hyvin aisoissa ja tulevaisuuttakin ehdittiin jo pohtia. Ehkä ennemmin kuin menneeseen ja tulevaan, katsauksia luotiin-

kin sisään- ja ulospäin, eli siihen, millaista SHOTin piirissä tehty teknologian historia oikeastaan on, ja millainen on sen merkitys yhteiskunnassa.

Konferenssin ja syntymäpäivien juhlinta käynnistettiin virallisesti Carnegie-instituutin juhllisissa tiloissa pidetyllä vastaanotolla ja aloitusistunnolla. Thomas P. Hughesia oli pyydetty muistelemaan SHOTin perustamisen aikoja, Wiebe Bijkeria pohdiskelmaan nykyhetken haasteita ja Rebecca Herzigiä luomaan katse tulevaisuuteen. John M. Staudenmaier toimi kommentaattorina.

Bijker ja Herzig toivat esiin kaksi teemaa, jotka kuvaavat hyvin ainakin tämän konferenssin aikana käytyä keskustelua teknologian historiasta: yhteiskuntavaikutavuuden ja tarinankerronnan. Staudenmeier puolestaan väläytti lopuksi mielenkiintoista kysymystä SHOTin piirissä kirjoitetun teknologian historian rajoista tieteen kentällä ja maantieteellisesti.

NEUVOJA POLIITIKOILLE, TARINOITA KAIKILLE

Bijker nosti luennossaan globalisaation ja teknologisten järjestelmien haavoittuvuu-

den kahdeksi keskeiseksi aiheeksi, joihin teknologian historian olisi syytä pureutua, ei vähiten sen takia, että poliittiset ja taloudelliset päättäjät kaipaavat lisää tietoa näistä aiheista. Näin teknologian historiaa tutkivien

rooli voisi laajentua neuvonantajan tehtävien suuntaan. Herzig pohti samaa asiaa ja kysyi, voisiko SHOT jatkossa antaa myös yhteisönä lausuntoja ja suosituksia omaan alaansa liittyvissä ajankohtaisissa kysymyksissä.

Tämäntapaisia ajatuksia oli esitetty jo samana päivänä pidetyssä National Science Foundationin rahoittamassa työpajapäivässä, jonka aikana esimerkiksi Colin Divall esitti, että historiantutkijat voisivat yrittää paljon nykyistä aktiivisemmin vaikuttaa poliitikkojen ja suuren yleisön käsityksiin tulevaisuuden liikennejärjestelyistä.

Samoin Thomas Misa oli esittänyt, että teknologian historiaa kirjoittavien pitäisi tehdä tulevaisuusorientoituneempaa tutkimusta tarttumalla sellaisiin aiheisiin, joita tavalliset ihmiset ja asiantuntijat pitävät tulevaisuuden kannalta tärkeinä, siis esimerkiksi ennemmin informaatioteknologiaan kuin terästeollisuuteen. Hän piti myös sukupuolta olennaisena tutkimuskohteena sen takia, että se on ainakin kaikilla teknisillä aloilla työskenteleville naisille hyvin akuutti kysymys.

Herzig nimesi tarinankerronnan teknologian historiaa tutkivien keskeiseksi tehtäväksi Staudenmaierin *Technology's Storytellers*-kirjaan viitaten. Hän muistutti, etteivät historiankirjoittajat ole ainoita, jotka haluavat kertoa tarinoita teknologisesta muutoksesta, mutta huomautti myös, että alle puolet monitieteisen SHOTin jäsenistä nimeää historiantutkimuksen ammatikseen. Narratiivien erityisyytenä muihin diskursseihin verrattuna Herzig piti niiden kykyä asettaa aiheensa merkitysten ja moraalin kehikkoon.

Koko konferenssin esitysten ja keskustelujen perusteella ainakin SHOTin amerikkalaiset tutkijat jäsentävät teknologiaa nimenomaan tarinallistamisen kautta. ”I like your story” oli usein kuultu kohteliaisuus esitelmistä puhuttaessa. Mielenkiintoisten yksilöiden, hätkähdyttävien juonenkäänneiden ja suurten kertomusten esiintuomista

Vasemmalla: United States Capitol.
Alla: Old Post Office – Washingtonin maamerkki. Kuvat: Timo Myllyntaus.

pidettiin aiheen kuin aiheen kohdalla etuna. Poikkeuksellisen hyvästä tarinankerronnasta kieli elokuva, jota konferenssin aikana esitettiin yhdessä seminaarihuoneista. Rachel P. Mainesin *Technology of Orgasm* -kirjan pohjalta oli filmattu hulvaton ja liikuttava, vibraattorien historiaa valottava dokumenttielokuva *Passion and Power*.

EI PELKÄSTÄÄN AMERIKASTA JA VALKOISESTA MIEHESTÄ

Carnegie-instituutin istunnon lopuksi Staudenmaier tarjosi mielenkiintoista faktatietoa SHOTin toiminta-alan muutoksesta. Vuonna 1990 *Technology and Culture* -lehden kirjoittajista 66 prosenttia asui USA:ssa, 25 prosenttia Euroopassa ja 8 prosenttia muualla maailmassa. Tänä vuonna vastaavat osuudet ovat 60 prosenttia, 23,5 prosenttia ja 16,5 prosenttia. Hän huomautti SHOTin piirissä tajutun entistä paremmin, miten hyödyllistä on keskustella erilaisten teknologian historiaa sivuavien tieteenalojen kanssa ja miten nämä voivat myös tuoda esiin ai-

kaisemmin aliedustetuiksi jääneitä ryhmiä ja aihepiirejä.

Tämä kehitys olikin konferenssissa huomattavissa. Esimerkiksi Afrikan teknologista historiaa käsitteli kokonaista kaksi sessiota. Nais- ja sukupuolinäkökulmasta kiinnostuneiden WITH-verkosto on yksi SHOTin aktiivisista alaryhmittymistä ja keräsi lounaalleen suuren joukon vanhoja ja nuoria tutkijoita. Sukupuolen tarkastelu tuntuu ylipäättään löytäneen pysyvän paikan SHOTissa.

Amerikkakeskeisyys sen sijaan ei aivan lähiaikoina näytä olevan murtumassa, vaikka konferenssiin osallistuikin suuri joukko eurooppalaisia ja aasialaisia tutkijoita. SHOTin vallitseva näkökulma on yhä amerikkalainen, ja Washingtonissa kuultiin jo monen voivottelevan Lissabonin olevan kaukana.

Sessioita Washingtonissa oli yli 60, ja niin aiheet kuin esiintymisen tyylikin vaihtelivat laidasta laitaan. Kaikki sessiot ja iltavastaanotot Carnegie-instituutin iltaa lukuunottamatta pidettiin konferenssihotelli Hiltonin seminaarituloissa. Ratkaisu oli sikäli onnistunut, että kahden ja puolen päivän

